ISSN: 0169-5819

ONS MARKENBOEK

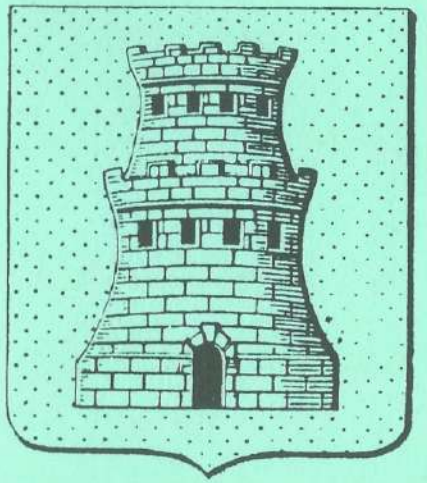

Gorssel, februari 1994
12e jaargang, no. 1

ONS MARKENBOEK

is een uitgave van de Oudheidkundige Vereniging De Elf Marken.
De vereniging heeft haar zetel in de gemeente Gorssel.

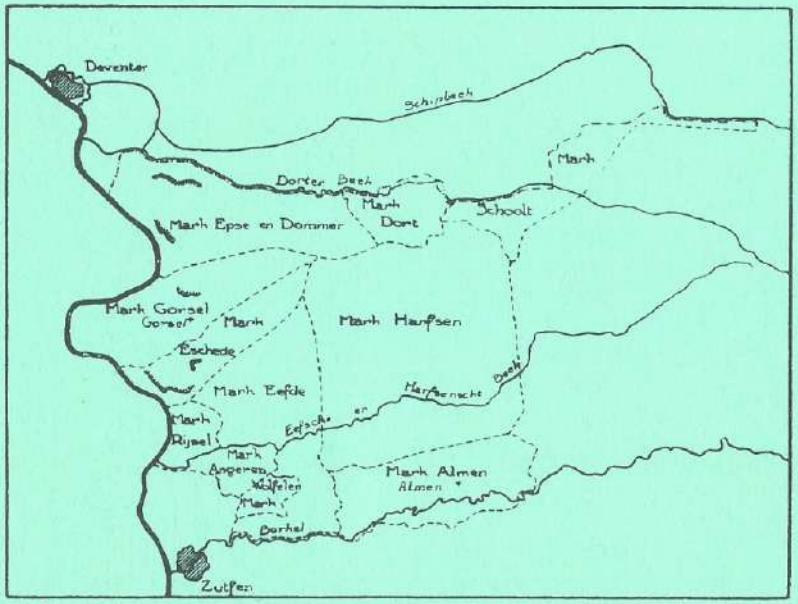

Kaartje van de vroegere marken in de gemeente Gorssel.

Deze vereniging werd opgericht op 27 september 1983, en heeft ten doel "de beoefening van de geschiedenis in het algemeen en in het bijzonder die van de gemeente Gorssel, waaronder mede wordt begrepen het grondgebied van de gehele, huidige en vroegere, burgerlijke gemeente Gorssel alsmede de bevordering in zo breed mogelijk kring van de belangstelling voor de geschiedenis van de gemeente Gorssel in al haar aspecten".

Het bestuur wordt gevormd door de leden:

Voorzitter:	H.J. Jansen op de Haar, Bargeweg 16, 7211 DC Eefde (tel. 05750-40785)
Secretaris:	W. v.d. Kamp, Lochemseweg 38, 7214 RK Epse (tel. 05759-3037)
Penningmeester:	P.H. de Jonge, Lochemseweg 33 7214 RC Epse (tel. 05759-3143)

ONS MARKENBOEK

12e jaargang, no. 1, februari 1994

INHOUD

blz.

Mededelingen van het bestuur en de redactie 2

Werkgroep bibliotheek
door H. Schoenmaker 4

De pastorie van Gorssel
door P.J.G. Jeroense 7

Boschloo, een oud Gorssels geslacht
door J. Boschloo 11

Korporaal Breekijzer
door H. Rol 15

Het raadsel „Elf uur"
door H. Meedendorp 16

Erve Pekkelriet en de klokken van Almen
door J.C. Warnaar en Jarich Renema 18

Waar een rommelmarkt al niet goed voor is
door H.J. Jansen op de Haar 23

Grepen uit de historie van De Ehze te Almen
door J. Harenberg 26

Landbouwberichten Almen - Harfsen en Gorssel anno 1928
door H. Schoenmaker 31

De Coöperatieve Aankoopvereniging Gorssel 1945 tot 1960
door N. v. Wijk 33

Een dankwoord voor de heer Van Wijk
door J.H. Goorman 37

De zomer van 1956, niets nieuws onder de zon
door H. Schoenmaker 39

MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR EN DE REDACTIE

Van de bestuurstafel

De jubileumbijeenkomst op 19 november 1993 en de verschijning van de Kadastrale Atlas Gelderland 1832 hebben tijdens vele vergaderingen gespreksstof opgeleverd. Dankwoorden (brieven) aan B & W en sponsors zijn verzonden.
Langzaam keren wij echter terug tot de orde van de dag, hetgeen eveneens voldoende mogelijkheden tot discussie geeft. De Markepaal aan de Eikeboomlaan is, in andere vorm, herplaatst. Het bestuur beraadt zich nog op een betere "belettering", echter in verband met mogelijke diefstal zal die niet al te exclusief kunnen worden uitgevoerd.
Ook in 1994 zal de vereniging medewerking verlenen aan de viering van het St. Jaopikfeest, dit jaar op 6 en 7 augustus.
De bibliotheekcommissie is druk doende om boeken te verkrijgen en te rubriceren. Mocht u nog boeken of andere uitgaven hebben die betrekking hebben op Gorssel en de Achterhoek, dan houdt de commissie zich aanbevolen.
De incasso van de jaarlijkse contributie zal worden gewijzigd. De bedoeling is dat dit met ingang van 1995 op automatische wijze via de banken zal geschieden. Deze manier is voor onze vereniging de goedkoopste en dus de beste. Wilt u vooral uw medewerking verlenen en de acceptgirokaart 1994 aan beide zijden ondertekenen en retourneren.
Vanaf nu zal voorts de herdenking vijftig jaar bevrijding (1945 - 1995) onderwerp van onze aandacht zijn.
De verschijningsdata van Ons Markenboek zullen mogelijk zodanig gewijzigd worden dat deze synchroon lopen met de kwartalen.

Lezing/filmavond in Almen

Op donderdag 24 maart 1994 zal onze vereniging weer in Almen present zijn, 's avonds om 20.00 uur in Het Dorpshuis.
Mevrouw H. Marsman, voorzitter van de Oudheidkundige Vereniging te Lochem en medewerkster van het Waterschap van de Berkel, zal voor ons een lezing houden over de "Geschiedenis van het Waterschapswezen".
Na de pauze zal er een film worden vertoond met de titel: "De Berkel de baas".
Lezing en film zijn nog niet eerder in Almen of elders in onze gemeente gehouden c.q. vertoond. Mevrouw Marsman staat garant voor veel enthousiasme en het belooft dan ook een boeiende avond te worden.
Komt allen! Introducés zijn tegen geringe vergoeding welkom.

St. Jaopikfeest 1994

De feestcommissie die de St Jaopikfeesten in de Kring van Dorth organiseert, heeft ook voor de komende festiviteiten, die gehouden zullen worden op 6 en 7 augustus 1994, opnieuw een beroep gedaan op het bestuur van onze vereniging hieraan zijn medewerking te willen verlenen.
De St. Jaopikfeesten, die al sinds mensenheugenis gevierd worden, zijn feesten van dankbaarheid over het welslagen van de oogst.
De laatste jaren probeert men aloude tradities en gewoonten te doen herleven op velerlei manieren. Veel verenigingen trachten bij hun evenementen "oude ambachten en trekkers" te gebruiken als publiekstrekkers. Om op de aanstaande feesten eens iets nieuws te brengen, wat toch ook in de lijn ligt van onze huisvlijt ten plattelande, doen wij een beroep op de leden van de oudheidkundige vereniging eens te kijken of ze nog in het bezit zijn van borduurwerk, bijvoorbeeld letterdoeken, land- en bostaferelen. En... of ze bereid zijn deze voor enige dagen af te staan voor het opzetten van een expositie. De St. Jaopikcommisie zou het bijzonder op prijs stellen, dat ook de jeugd er achter komt hoe onze grootouders tijdens de lange winteravonden bij slecht licht hun tijd besteedden.
Wij danken u alvast voor inlichtingen die leiden tot het gestelde doel. Voor nadere inlichtingen en opgave kunt u zich wenden tot onderstaande personen:
J.H. Goorman, tel. 05759-4308;
J. Pasman, tel. 05733-1248;
K. Garssen, tel. 05733-1980;
H.A. Klein Ovink, tel. 05731-1317.

Kopij voor het volgende nummer dient **uiterlijk 8 maart 1994** bij de redactiecommissie binnen te zijn (indien mogelijk met afbeelding).

WERKGROEP BIBLIOTHEEK

H. Schoenmaker

1. Doelstelling

De doelstelling van de Werkgroep Bibliotheek is te komen tot een eigen bibliotheek van de vereniging. De vereniging bezit thans een gering aantal boeken en tijdschriften.
De vereniging biedt aan leden en niet-leden de mogelijkheid om aan hun boekenbezit een waardevolle bestemming te geven.

2. Uitbreiding boekenbezit

De vereniging tracht het eigen bezit aan boeken en tijdschriften uit te breiden door in de eerste plaats een beroep op haar leden te doen om boeken aan de vereniging te schenken.

Gedacht wordt onder meer aan boeken over:
- de gemeente Gorssel en haar dorpen,
- de provincie Gelderland,
- de Gelderse Achterhoek, Oost-Gelderland,
- steden en dorpen in Achterhoek en Liemers,
- streekromans van Achterhoekse schrijvers, zoals Van Diemen de Jel,
- historische romans, die spelen in de Achterhoek,
- folklore, volksleven, gebruiken,
- familienamen, voornamen,
- genealogie (familiegeschiedenis/stamboomonderzoek),
- kastelen en landhuizen,
- molens,
- vestingbouw,
- monumenten en momumentenzorg,
- de IJsel,
- de Berkel en de Schipbeek,
- het Twentekanaal,
- de spoorwegen in de Achterhoek,
- de tramwegen in de Achterhoek,
- de Hanze en Hanzesteden,
- Zutphen, Deventer,
- Twente,
- Munsterland, Westfalen,
- agrarische geschiedenis,
- regionale geschiedenis,
- algemene geschiedenis,

- de middeleeuwen,
- de Tachtig-jarige oorlog,
- de Franse tijd,
- de Tweede Wereldoorlog,
- rechtsgeschiedenis,
- Oud-Vaderlands recht,
- de marken,
- taal en spelling,
- straatnaamgeving,
- veldnamen,
- archeologie,
- geologie,
- natuur en landschap,
- flora en fauna,

en voorts aan:
- woordenboeken, bijvoorbeeld van de Nederlandse Taal en Middelnederlands,
- aardrijkskundige woordenboeken,
- atlassen,
- geschiedkundige atlassen,
- topografische kaarten, toeristische kaarten en plattegron-den,
- kadastrale kaarten,
- encyclopedieën,
- adel- of patriciaatsboekjes,
- almanakken, onder meer: Geldersche Volksalmanakken, Achterhoekse almanakken, landbouwalmanakken van Staring.

De lijst kan nog uitgebreid worden met:
- boeken van en over Staring,
- boeken geschreven door Achterhoekse schrijvers, bijvoorbeeld H.W. Heuvel, Hendrik Odink, Kerst Zwart, Willy H. Heitling en Henk Krosenbrink,
- boeken uitgegeven door historische verenigingen, bijvoorbeeld in de serie Werken van Gelre alsmede Bijdragen en Mededelingen van de vereniging Gelre,
- uitgaven van de Oudheidkundige Vereniging De Graafschap: Archief en Jaarboek,
- uitgaven van het Staring Instituut,
- uitgaven van het Gelders Oudheidkundig Contact (GOC).

De volgorde van de opsommingen is willekeurig.

Kortom: boeken en ook tijdschriften, kranten en kranteknipsels,

die van belang kunnen zijn voor het doel van onze vereniging: de beoefening van de geschiedenis in het algemeen en die van de gemeente Gorssel in het bijzonder. Ook zijn losse nummers of complete jaargangen van Ons Markenboek welkom.

3. Schenking

Bij schenking denkt de Werkgroep aan:
- leden die bepaalde boeken dubbel hebben,
- leden die kleiner gaan wonen of de gemeente gaan verlaten en hun boekenbezit niet mee kunnen of willen nemen,
- leden die een boek of tijdschrift na lezing niet meer wensen te behouden.

De Werkgroep denkt ook aan de mogelijkheid bij overlijden boeken aan de vereniging na te laten.

4. Bruikleen

De Werkgroep kan zich voorstellen dat een lid boeken slechts in bruikleen wenst af te staan. In voorkomende gevallen zal de vereniging dit graag overwegen.

5. Present-exemplaar

Bij ontvangst van een present-exemplaar van een op ons terrein geschreven boek zal getracht worden een bespreking of aankondiging in Ons Markenboek op te nemen.

6. Contact

Leden die boeken willen afstaan of meer informatie wensen, kunnen zich tot een bestuurslid van de vereniging wenden. Hun namen, adressen en telefoonnummers staan vermeld op het binnenblad van Ons Markenboek.

DE PASTORIE VAN GORSSEL

P.J.G. Jeroense

Inleiding

Wanneer je mag vertoeven in een pastorie van stand, dan word je nieuwsgierig naar het verleden van een dergelijke villa.
Welke mensen hebben er gewoond? Zijn er bijzondere zaken gebeurd? Hoe was de inrichting van de kamers? Vragen die bij een pastoriebewoner opkomen, wanneer deze eens wat mijmert op de studeerkamer. Vanuit deze mijmeringen is dit artikel ontstaan. Een speurtocht naar de geschiedenis van de pastorie van Gorssel (1.)

De pastorie van ... tot 1842

Wie duikt in de geschiedenis van de pastorie komt als snel tot de ontdekking dat er meer pastorieën zijn geweest. Drie om precies te zijn. De geschiedenis van de eerste pastorie is vanwege de grote historische afstand het moeilijkst te traceren. Het ontstaan van de eerste pastorie valt naar alle waarschijnlijkheid samen met de bouw van de kerk. Op grond van een opschrift op de oudste klok van de kerk mogen we aannemen dat kerk en toren in 1448 zijn gesticht (2.) Het is aannemelijk dat er voor de ingebruikname van de kerk een kapel op het Eschede als kerk heeft gefungeerd. Menig landgoed had in die tijd een eigen geestelijke in dienst. Deze visie wordt tevens ondersteund door het feit dat Coenradus Roeze in 1350 pastoor in Gorssel is geweest (3.) Misschien dat het Eschede als allereerste pastorie heeft gediend.
Op een gegeven moment, niemand weet precies de exacte datum, wordt de "oude pastorie" aan de Domineesteeg nr. 1 in gebruik genomen. Deze pastorie lag een eind van de kerk af tussen de weilanden in de marke Eschede. Dit omdat de pastoor naast zijn religieuze ook seculiere bezigheden had. Om financieel rond te komen was hij naast pastoor ook boer. Verder weten we dat Henricus Reilingerus, predikant te Gorssel van 1696 tot 1716, als opzichter over de kribwerken aan de IJssel (beschoeiing van de oever) werd aangesteld. Dit op "een tractement van zes gulden 's jaars" plus eenzelfde bedrag "voor defrojement van de gecommitteerden" (4.) Over de eerste pastorie is nog te melden, "dat zij de plaats was, waar in 1709 afgevaardigden van Zutphen en Deventer, alsmede van Gelderland en Overijssel bijeenkwamen inzake een geschil tussen de twee steden omtrent het afbreken van de Spitholterbrug bij Almen in 1703 en 1705" (5.)
Over een van de bewoners van de eerste pastorie nog het volgende gedenkwaardige feit. Over de intrededienst van J. van der Spijk, predikant van 1734 tot 1738, is het volgende bewaard gebleven: "En door de menigte der toehoorderen, die van de omliggende steden en

dorpen tot dese plegtigheit herwaerds waren opgekomen, is deselve buiten de kerk onder den blote hemel verrigt en wel in het bysonder op de kerkhof aen de suidsyde, alwaer op twe biertonnen een deure gelegt en voor deselve een ladder in de grond gegraven wierde, op welks bovenste sportel een plankje genagelt was, hetgeen de Predikstoel met de lessenaer uitmaekte" (6.) Ook vroeger schrok men voor enig timmerwerk in en om de kerk niet terug.
De oude pastorie is nog steeds boerderij en wordt momenteel bewoond door de familie Ilbrink.

De pastorie van 1842 tot 1945

Het kerkgebouw is in de loop der jaren vele malen verbouwd. Zo wordt in 1764, nadat de kosterswoning in rook is opgegaan, de kerk ingrijpend verbouwd. De laatste verbouwing dateert van 1842 (7.) Tegelijkertijd besloot men tot de bouw van een nieuwe pastorie in de buurt van de kerk. Bij publieke aanbesteding op 22 december 1841 werd de aannemer van dit werk de timmerman Antonius Johannes Schoemaker uit Deventer, voor de som van f 4.995,= (8.) Dit onder leiding van architect B. Loman, die tevens de leiding had over de herbouw van de kerk. Rijk en Synode droegen f 3.000,= in de kosten voor de herbouw van kerk en de bouw van de pastorie bij, de parochianen f 374,= en personen buiten de gemeente f 815,60. Bijzonder was de actie van ds. J. Coops; hij zou de eerste bewoner worden van de nieuwe pastorie. Ds. Coops houdt op 24 augustus 1842 Koning Willem II aan tijdens diens reis van Deventer naar Zutphen en vraagt Zijne Majesteit om een bijdrage voor de nieuwe pastorie. Deze gedurfde actie werd beloond met de royale gift van f 350,= (9.) In 1842 werd de tweede pastorie door ds. Coops in gebruik genomen.

J. Coops

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de pastorie van 1842 verwoest. Vanwege een door de Duitsers in de toren van de kerk gestationeerde radiozender werd deze op 18 maart 1945 gebombardeerd (10.) Tijdens dit bombardement werd naast enkele andere panden eveneens de pastorie onherstelbaar beschadigd. Ds. D. Schakel, zijn vrouw, hun beide kinderen en de joodse onderduikster Katie overleefden het bombardement. Hulp van het Rode Kruis werd door ds. Schakel vanwege de onderduikster geweigerd. Na de verwoesting van de pastorie kreeg het gezin tot de bevrijding onderdak bij

OPENBARE AANBESTEDING.

KERKVOOGDEN der HERVORMDE GEMEENTE van *GORSSEL*, in het Kwartier *Zutphen*, zullen, onder de verkiezelte hoogere approbatie, op Woensdag den 22 December 1841, 's middags om 12 uren, ten huize van den Kastelein J. W. VAN DER MEIJ Jz. aan de Herberg *de Roskam* te *Gorssel*, in het openbaar aan den minsteischende aanbesteden:

Den OPBOUW eener NIEUWE PASTORIE te *GORSSEL*, met de LEVERANTIE van alle MATERIALEN, voorts WERKLOONEN e.z.v. daartoe benoodigd.

Zijnde het Bestek en Condities ter inzage voorgelegd bij den Kastelein J. W. VAN DER MEIJ Jz., voornoemd, terwijl in den morgen van den dag der aanbesteding daarenboven op de plaats selve alle verlangde nadere aanwijzing door een Deskundige zal geschieden.

G. Boschloo aan de Eekweg. In deze periode werden ook kerkdiensten "op de Deel" bij de familie Boschloo georganiseerd. Door vindingrijkheid van de gemeente kon de zondagse eredienst zoveel mogelijk intact blijven Na de bevrijding vond het gezin Schakel onderdak in de Bloemenkamp, die later werd uitgebreid tot serviceflat.

De pastorie van 1949 tot ...

Nu de tweede pastorie en de kerk in de oorlog waren verwoest werd de gemeente tot herbouw gedwongen. Op 24 september 1948 werd een door L. Molenaar ondertekende bouwvergunning voor de nieuw te bouwen pastorie verleend. De architecten waren G.H. Kleinhout en ir. A.J. van de Steur uit Amsterdam. Deze architecten hebben het ontwerp voor de pastorie gemaakt. Tevens waren zij verantwoordelijk voor de schets van de nieuwe kerk. Ph. Wichers, arch. B.N.A. uit Gorssel was de zogenaamde uitvoerend architect van kerk en pastorie. Het metselwerk van de pastorie werd door aannemer H. Wichers verzorgd. Aannemer H. Boerstoel nam het timmerwerk van de pastorie voor zijn rekening.
De derde pastorie is gebouwd om naar buiten toe "enige indruk" te maken. Het voorportaal en grote hal met wenteltrap willen de bezoeker imponeren. Het geheel heeft iets statigs. De derde pastorie heeft een kelder, waar vroeger de goede vruchten van moeder natuur in konden worden opgeslagen. Tevens bezit het huis een bron. Helaas is deze door achterstallig onderhoud in onbruik geraakt. Naast de kelder is nog een grote ruimte waar vroeger de kolen konden worden bewaard. Via een luik aan de buitenzijde kon men zo het benodigde naar binnen storten. De studeerkamer van de

pastorie heeft een bewerkte ingebouwde boekenkast.
Boven op de zolder bevindt zich een klein kamertje dat voor de dienstbode is bedoeld. Opmerkelijk is een klein kamertje naast de hal, dat volgens de bouwtekening als spreekkamer dienst zou moeten doen. Een ruimte van ongeveer twee bij twee meter. Over gastvrijheid gesproken!
Door de prachtige beuk van ruim 150 jaar die naast de pastorie de wacht houdt krijgt het geheel een mooi aanzien. In de pastorietuin bevindt zich nog een dergelijke beuk.
In deze laatste pastorie hebben behalve het gezin van ds. Schakel de families van ds. E. Gramsbergen (1967 - 1978), ds. C.H.W. Waardenburg (1979 - 1989) en ds. P.J.G. Jeroense (vanaf 1990) een thuis gevonden. Tot slot mag vermeld worden dat in de pastorie tot nu toe twee kinderen het levenslicht hebben gezien, namelijk Liesbeth Gramsbergen (het vierde kind van de familie) en Fredrieke Jeroense (het eerste kind van de familie).

Tot slot
Tot zover de geschiedenis van de pastorie van Gorssel. Naar aanleiding van deze geschiedenis wordt ook het een en ander verteld over de grotere geschiedenis, waarin die van de pastorie een plaatsje heeft gekregen. De stormen van de wereld, oorlog, conflicten enzovoort, gingen niet aan haar voorbij. Hoe de komende jaren eruit zullen zien weet niemand. Gezien de vindingrijkheid van de gemeente in de afgelopen eeuwen zal het wel los lopen. En die prachtige beuk houdt immers stil de wacht.

Noten:
1. Ik wil de heren J. Boschloo en G. Menkveld bedanken voor het voorbereidend onderzoek. Hun gegevens zijn de basis geweest voor dit artikel.
2. J. de Graaf, Uit Gorssels verleden (Deventer, 1926) blz. 270. Over het juiste opschrift bestaat enige verwarring, aangezien H. Jansen op grond van het opschrift tot het jaartal 1498 is gekomen. H. Jansen, Van Gerstlo tot Gorssel (1984) blz. 11.
3. H. Jansen, Van Gerstlo tot Gorssel (1984) blz. 11.
4. J. de Graaf, "De Marke van Eschede", Archief III, 4 (1949) blz. 334.
5. J. de Graaf, Uit Gorssels verleden (Deventer, 1926) blz. 293.
6. Ibid., blz. 294.
7. De Graaf spreekt niet over verbouwing, maar over verknoeiing van de kerk. Ibid., blz. 292.
8. Ibid., blz. 292-293.
9. Ibid., blz. 293.
10. W. Brinkman, Gorssel - Eefde - Almen - Harfsen - Epse - Joppe van 1900 tot nu (Hulst, 1991) blz. 20.

BOSCHLOO, EEN OUD GORSSELS GESLACHT

J. Boschloo

Achteraf gezien is het jaar 1772 een belangrijk jaar voor onze familie geweest. Toen schreef de Gorsselse predikant J. Henry in de kerkelijke registers: "Gerrit Roeterdink J.S. (1) van Philips Roeterdink met Derkjen J.D.(1) van Gerrit Boslo beide alhier. Deze beide getrouwt 17 mei".
Deze Gerrit werd ook Boslo genoemd, naar de boerderij waar hij introuwde. Met het invoeren van de burgerlijke stand (door Napoleon) werd het de familienaam, in vele variaties geschreven. Hun zoon Gerrit werd later in Deventer ingeschreven als Gerrit Boslo. Zijn broer Philippus, die via Deventer naar Diepenveen ging, als Philippus Boschlo. Tot op de dag van vandaag gaat die verwarring door.

Hoe is de naam Boschloo ontstaan?
Wijlen jhr. mr. R.C.C. de Savornin Lohman heeft ontdekt dat in het verpondingskohier (onroerend goedbelasting zouden we nu zeggen) van 1646 "Guet" Ten Bussche ten name van Gerrit ten Bosch voorkomt. Het is niet duidelijk of deze Gerrit toen pachter of eigenaar was. De boerderij 't Bussche(r) lag in de marke Eschede, vlak bij de vroegere heerlijkheid van die naam en is omstreeks 1885 afgebroken. Van de resten is later het boerderijtje "De Veldkamp" aan de Markeweg te Gorssel gebouwd (volgens de heer K.W. Makkink te Gorssel). Gerrit ten Bosch' zoon Albert Gerritz. ten Bosch moet een belangrijk man in de marke Eschede zijn geweest, want het Markeboek (het echte!) vermeldt hem in 1615 als "bouwman op den Hoff the Eschede". In 1633 was hij kerkmeester te Gorssel. Zijn naam staat ook op de jongste klok van de Gorsselse kerktoren. Ook was hij "setter" (schatter) van eerder genoemd verpondingskohier (van 1646). In hetzelfde kohier wordt hij ook genoemd als eigenaar van "Den Olden Dijck" (waar ik woon), "t Ontedinck" (bij het Eschede) en als mede-eigenaar van "De Groote Moeyl" (voorheen bewoond door de familie Tuitert). De zoon van Albert Gerritz. ten Bosch, Claes Alberts ten Busch, was eveneens een vooraanstaand man in de marke Eschede. Hij werd in 1665 benoemd tot "hooftmeister neffens de Marckerichter". In hetzelfde jaar pachtte hij van de erfgenamen van Eschede de erven "Het Groote Loo" en "Het Kleyne Loo". Terecht merkte de heer De Savornin Lohman hierbij op: "De vooruitziende lezer zal begrijpen waartoe dit leidt (...). Noemde de zoon van Claes Gerrits - Hendrik Claesen - zich doorgaans nog Roeterdink (naar zijn

vrouws naam), zoon Jan Hendricks Roeterdink heet daarentegen later 'op Bosloo ten Busse' en nog later alleen maar 'Boslo'. Met andere woorden: de naam Boschloo moet zijn ontstaan uit de combinatie van 'ten Bosch' (geslachtsnaam) en 'van het Loo' (boerderijnaam)" (einde citaat).
Waren we een adellijke familie, dan zouden we vermoedelijk Van Bosch tot Loo heten...

De opvolging
Bovengenoemde Jan Hendricks Boslo droeg de boerderij over aan de oudste dochter Janna. Haar man Gerrit Hendricks Wilting noemde zich ook Boslo(o). Hun jongste dochter Derkjen kennen we al: zij trouwde immers met Gerrit Philipsz. Roeterdink op 17 mei 1772. Net als in het geslacht Van Oranje-Nassau kennen wij dus de vrouwelijke erfopvolging op erve 't Boschloo.

De wortels van de mannelijke lijn
In Leesten, kerspel Warnsveld, vonden we de oudst bekende voorvader (via Gerrit Philipsz. Roeterdink/Boslo), namelijk Engelbert op 't Bleecke, overleden vóór 17 december 1628. Hij woonde op "t goet 't Bleeck" (nu "Het Blek") te Leesten, kerspel Warnsveld. Zijn kleinzoon Steven Philips Bleeckman trok naar Gorssel. Hij trouwde op 29 april 1680 met Geertje Jans, dochter van Jan Gerrits op de Borgh (bij 't Eschede) en werd pachter op "t Walle", de bekende boerderij van de familie Makkink aan de Ravensweerdsweg. Hun dochter Gerritje Stevens trouwde op 17 maart 1705 met Jan Hendricks ten Bosse, op Bos-loo. De eerste verbinding tussen beide families. Hun zoon en broer Jan Stevens trouwde met zijn buurmeisje Aeltje Aelberts (van "t Roeterdink"). Jan noemde zich later Roskam, want (u snapt het al) ze gingen op de Roskam wonen.

Testament
Later, in 1751 toen Aeltje al weduwe was geworden, vermaakt ze het huis en de onroerende goederen aan Willem van de Meij en zijn vrouw Marie Jansen "bij wie zij enige jaren thuis geweest is" en "waarvan zij vele diensten en oppassinge genoten heeft". Het echtpaar verbindt zich de erflaatster "levenslang te verplegen in kost, drank, klederen als andersints na haar doot laten toekomen een eerlijke begravenisse". De zes kinderen die haar overleefden worden niet genoemd...
Van boerderij (met gelagkamer) tot hotel-café-restaurant met paardestal: een testament met vérstrekkende gevolgen. De Roskam en Van der Meij waren 239 jaar een begrip in Gorssel!

Philip, de zoon van Jan en Aeltje vinden we terug op "t Roeterdink", waar zijn moeder geboren werd. Hij heet dan (natuurlijk) Roeterdink. Zijn vijfde zoon Gerrit kennen we al: hij trouwde in 1772 met Derkjen Boslo.

Honkvast
Mede door de IJssel als een natuurlijke westgrens bleven de meeste Boschloos in deze contreien wonen. Dat geldt vooral voor de nakomelingen van de oudste zoon Antonie (90% van alle huidige Boschloos), Gerrit en Philippus (nu in mannelijke lijn uitgestorven). Engbert, geboren 13 februari 1788, de jongste zoon, mocht "doorleren" voor schoolmeester en "emigreerde" naar Friesland. Zijn afstammelingen (10%) waren tot aan de Tweede Wereldoorlog de "intellectuelen" onder de Boschloos, verspreid over Friesland en West-Nederland. Pas na de Tweede Wereldoorlog gingen drie dochters Boschloo voorgoed naar het buitenland. In 1873 werd Gerrit Willem (afkomstig van "Het Dijker") en gehuwd met Antonia Menkveld (Paardekamp, Eefde) pachter op "t Lentink" te Almen. Toen later hun zoon Roelof pachter werd op "t Hulshof", waren de Boschloos helemaal niet meer weg te denken uit Almen.

Wel en wee
Ook onze familiehistorie heeft voorbeelden van het feit dat welvaart en armoede soms dicht bij elkaar liggen, vooral door de beperkte medische mogelijkheden en het ontbreken van veel sociale voorzieningen.

Gorssel en Boschloo
Mede door de geringe bevolkingsdichtheid en de beperkte mobiliteit zijn veel families, die al enkele generaties in Gorssel en omstreken wonen, verwant aan de Boschloos. Wie daarover meer wil weten kan bij ons gemeente-archief terecht en verder bij mij (tel. 05759-1510).
De gemeente Gorssel telt de volgende Boschloo-boerderijen:
't Boschloo, Gorssel sinds 1665; 't Dijker, Gorssel sinds 1833; 't Lentink, Almen sinds 1873; 't Braakman, Gorssel sinds 1882; 't Hulshof, Almen sinds 1886; De Baankreis, Almen, sinds 1930 en 't Fielsbosch, Almen (2), sinds 1948.
Het telefoonboek vermeldt in 1993 veertien Boschloo-aansluitingen. Bijna alle Boschloos zijn verbonden in een familievereniging, die jaarlijks het orgaan "Boschloogica" uitgeeft en een familieregister kent.

Met dit artikel hoop ik aangetoond te hebben dat Boschloo niet alleen een oud, maar ook een bijzonder Gorssels geslacht is.

Noten:
1. Met J.S. en J.D. (jonge sohne en jonge dochter) werd aangegeven, dat het voor beiden het eerste huwelijk was.
2. Boerderij naast terrein S.V. "Almen".

Bronnen:
Jhr. mr. R.C.C. de Savornin Lohman: "De wordingsgeschiedenis van de naam Boschloo". Boschloogica 4, bladzijde 5 e.v.
Diverse nummers van het familie-orgaan "Boschloogica".
J. de Graaf, Uit Gorssels verleden (Deventer, 1926).
J. de Graaf, "De Marke van Eschede", Archief, orgaan van Oudheidkundige Vereniging de Graafschap en H.W. Heuvelstichting.
J. de Graaf, "Gorsselsche herbergen", Archief.

Koekijzer van de fam. Boschloo, anno 1803. Rechts voor vader Gerrit Boschloo van het Roeterdink als kribmeester van de marken Eschedé en Gorssel bezig aan de IJssel. Links de man die het zware werk doet en woonde „Velderhof" nu Prinsenstraat 2/4 Gorssel. Het orgineel is (natuurlijk) in spiegelbeeld.
tekening : archief Boschloogica

KORPORAAL BREEKIJZER

H. Rol

Het dorp Gorssel lag en ligt er gewoonlijk 's avonds erg rustig bij, maar op 8 oktober 1839 was dat anders. De vrijwillige brandweer was aan het oefenen met de brandspuit en plotsklaps kwam daar de korporaal J. Breekijzer van het in Zutphen gelegerde depot van het Regiment Huzaren nr. 6 aangegaloppeerd. Met getrokken sabel voerde hij een charge uit op de brandspuit. De spuitgasten Hendrik Willem Woertman en Gerrit Jan Leunk konden gelukkig tijdig opzij springen, anders zouden zij zeker gewond zijn geraakt. Veldwachter Derk Jan van der Mey was in de buurt; de ietwat beschonken korporaal werd door hem ontwapend. De huzaar Zeggers kwam in volle vaart aanrijden om zijn korporaal te hulp te komen, maar ook hij raakte zijn sabel aan de veldwachter kwijt. Het staat allemaal wat laconiek in het door de veldwachter opgemaakte proces-verbaal, maar het bevestigt mijn indruk uit diverse processen-verbaal van zijn hand: booswichten hadden bij Derk Jan van der Mey bitter weinig in te brengen; hij greep ze gewoon, bewapend of niet!
Toen Van der Mey de sabels had "ingenomen" werd besloten dat de burgemeester erbij moest komen. Die woonde op de Wolzak in Eefde en het zal dus even geduurd hebben voor hij ter plaatse was. Wachten koelt af en burgemeester De Vuller trof dan ook een rustig gezelschap aan. Hij gelastte de veldwachter de sabels aan de ruiters terug te geven en proces-verbaal tegen hen op te maken wegens rustverstoring. Naast de al genoemde spuitgasten worden daarin de brandmeesters H.J. Weijers (hij was ook wethouder in de gemeente Gorssel) en G. van Hummel en spuitgast Willem van der Mey als getuigen vermeld.
Korporaal Breekijzer moest de volgende dag natuurlijk bij zijn commandant "op rapport" en verklaarde toen, dat zijn paard geschrokken was van een loslopende hond. Burgemeester De Vuller kreeg daarop het verzoek bij de getuigen naar deze hond te informeren. Dat mocht Breekijzer echter niet baten: de vijf brandweerlieden hadden geen hond gezien!
Over de organisatie van de brandweer in die tijd is in het archief erg weinig te vinden. Dit verhaal bewijst overigens wel, dat die organisatie bestond: er werd met de spuit geoefend en de nu nog bekende rangen bij de brandweer waren er toen ook al!

Naschrift redactie: In het artikel "Vermeldenswaardige branden in onze gemeente (1)" in Ons Markenboek 1993, nr. 1, staat vermeld dat er al in 1814 een brandspuit in Gorssel werd aangeschaft.

HET RAADSEL "ELF UUR"

H. Meedendorp

In verschillende artikelen heeft u kunnen lezen over de vermoedelijke naamgeving van "Het Elf Uur" te Gorssel, maar tot een juiste bepaling hiervan kon niet worden gekomen. De redactiecommissie van Ons Markenboek is van mening dat verdere publikatie van veronderstellingen hieromtrent opgeschort dient te worden totdat er nieuwe gezichtspunten naar voren komen die tot een oplossing van het raadsel kunnen leiden.
Van de heer J.A.M. Roording te Doetinchem ontvingen wij echter nog een schrijven waarin hij komt met een kleine samenvatting van hetgeen er in de afgelopen tijd zoal over "Het Elf Uur" is geschreven. Evenals de redactie concludeert hij dat de naamgeving vermoedelijk niet meer is op te sporen. De redactie geeft hem, als afsluiting van het "mysterie" hieronder als laatste het woord.

"In het laatste nummer van "Ons Markenboek" concludeerde de heer Jansen op de Haar dat een verklaring van de naam "Het Elf Uur" wel niet te geven zal zijn. Immers, alle oplossingen waren zijns inziens gewogen en te licht bevonden of niet verder gekomen dan het stadium van veronderstellingen of aardige bedenksels. Nu de naam niets te maken heeft met een postkoets die om elf uur ter plekke zou hebben gepauzeerd, met elfen die een uur te vroeg bijeenkwamen in het holst van de nacht, met de Bijbelse werkers van het elfde uur, wil ik nog eens uitleggen waarom mijn hypothese, bij gebrek aan beter, wellicht zo gek nog niet is.
Volgens mij heeft de benaming "Het Elf Uur" zijn ontstaan te danken aan het feit dat het iemand (?) of meerdere personen (?) ooit is opgevallen, dat de Elfuursweg en de Molenweg samen aangeven dat het elf uur is. De Elfuursweg, de kleine wijzer, en de Molenweg, de grote wijzer, wijken langzaam uit elkaar, zoals we dat op een klok zien op dit tijdstip. Nu schrijft de heer Jansen op de Haar dat je je bij het bedoelde huis voor, achter, links of rechts kunt opstellen, en dat je dan overal wegen ziet. Zeker, maar het lijkt mij logisch om uit te gaan van hetgeen je vóór het huis staande, of door de ramen aan de voorzijde kijkend, ziet. De naam van een huis tref je aan op de gevel; "Boszicht" heet zo, omdat men bos ziet, niet aan de achterkant of aan de zijkanten van een woning, maar aan de voorkant.
Het voornaamste bezwaar van de heer Jansen op de Haar tegen mijn verklaring is dat de Elfuursweg langer is dan de Molenweg, en dat dus de grote en de kleine wijzer niet op de goede plaats staan.

Men moet echter niet uitgaan van de lengte van deze beide wegen, maar van hetgeen je vanaf "Het Elf Uur" daadwerkelijk ziet. Dan zie je de hele Molenweg tot aan de Joppelaan en die is een stuk langer dan het afzienbare gedeelte van de Elfuursweg. Dat de Elfuursweg tot 't Joppe doorloopt, zal de onbekende naamgever niet hebben overwogen, - hoe heette toen trouwens die weg? - hij zag slechts het stuk weg tot de kromming.
Die onbekende naamgever! De artikelen van de heer Jansen op de Haar nog eens doorlezend stootte ik op zijn mededeling, dat horlogemaker Hein Kuit zich in augustus 1919 vestigde in het huis en dat hij volgens de overlevering de wijzerplaat zou hebben laten aanbrengen. Een horlogemaker! Die kan het zijn opgevallen, die tijdsaanduiding voor zijn huis. Of anders die boekhandelaar Grentzebach die er tevoren heeft gewoond. Hem zal beeldend taalgebruik wel niet vreemd zijn geweest.
Maar neen, dat kan allemaal niet juist zijn, want volgens de heer Jansen op de Haar werd bij een verpachting in 1883 gesproken van een perceel weiland bij "Het Elf Uur". Dus Kuit noch Grentzebach kunnen de naam bedacht hebben. Ik vrees dat we de geestelijke vader (of moeder) van "Het Elf Uur" niet meer zullen kunnen opsporen in het Gorssels verleden."

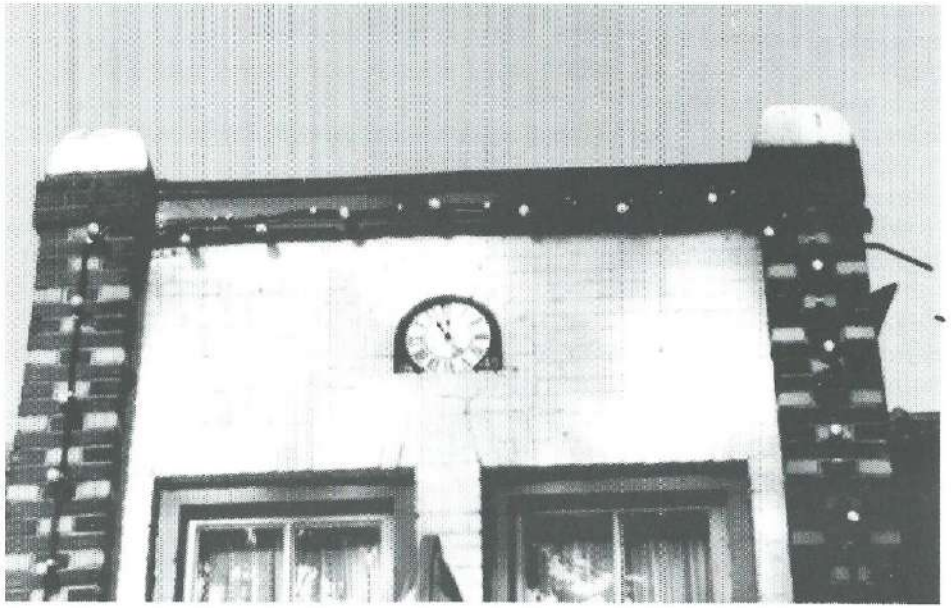

ERVE PEKKELRIET EN DE KLOKKEN VAN ALMEN

Mevrouw J.C. Warnaar en Jarich Renema

Elk weet, waar 't Almensch kerkje staat,
En kent de laan, die derwaart gaat.

Zo luiden de welbekende beginstrofen van het gedicht "De Hoofdige Boer" van de Achterhoekse dichter en landbouwverbeteraar Anthonij (mr. A.C.W.) Staring. In de toren van het genoemde kerkje hangen twee klokken, die in 1645 in opdracht van de marke van Almen en Harfsen gegoten werden door de bekende Zutphense klokkengieter Franciscus Hemonij. De klokken moesten 2600 respectievelijk 1300 pond zwaar worden "om een bequaam geluijt ende harmonij te geven", en zouden volgens de overeenkomst 14 1/2 stuiver per pond kosten. Onder het motto: "Mag het een ietsje meer zijn?" kwam het totaalgewicht uiteindelijk op 4312 pond. Dat kostte de geërfden van de marke ruim 3126 gulden, een bedrag dat maar moeilijk bijeen te krijgen was. In 1657, toen Hemonij naar Amsterdam verhuisde, was de marke hem nog 2200 gulden schuldig. Wij kunnen hierover lezen in het boekje dat de Kerkvoogdij van de Hervormde Gemeente Almen in 1980 heeft uitgegeven ten behoeve van NCRV "Kerkepad 1980". In dat boekje wordt zelfs de vraag gesteld of die schuld van 2200 gulden ooit wel betaald is. Wel, we zullen zien.
Het boek "Uit Gorssels verleden" van J. de Graaf meldt dat de klokkengieter de kerkelijke goederen zes jaren in verwin bezeten heeft. Ook dat zullen we eens nagaan.
Eén van de auteurs (J.C. W.) stamt van moederskant van een familie Pikkerij. Genealogisch onderzoek leert dat deze naam is afgeleid van een boerderij in Harfsen op het Emsbroek, die oorspronkelijk Pekelrij (1494), Pekkelriet, Peckelrijt, Pekkerijt, Pekkerij, etcetera heette. Genoemde afstamming verklaart de interesse in de geschiedenis van de boerderij Pekkelriet en het verzamelen van acten dienaangaande. Bij het vergaren van deze acten werd dankbaar gebruik gemaakt van de uitgebreide kennis van de heer H. Wagenvoort uit Den Haag aangaande de archieven waar gegevens met betrekking tot Almen te vinden zijn. Omdat twee meer weten dan één, bestudeerden wij samen de stukken. Nu we de samenhang der stukken "begrepen" hebben, zien we dat het wel aardig is er hier over te verhalen.
Pekkelriet werd als behorende tot de kerkelijke goederen ook wel "de Kerckenhofstede" genoemd, en blijkt een belangrijke rol te hebben gespeeld bij de betaling van de klokken van Hemonij. We

beginnen met twee acten uit 1662 in het Protocol van het Scholtambt Zutphen, het ambt waartoe Almen behoort. De bestuurderen van de marke van het kerspel Almen laten weten dat de geërfden van de marke, dat zijn de gezamenlijke grondbezitters, ten behoeve van de kerk twee van de kerkelijke goederen voor de tijd van (ten minste) zes jaren hebben verpand. Die bestuurderen zijn de markerichter van Almen: Wilhelm van Linteloo tot de Eza, met Wolter de Rhode van Heeckeren, Heer van Ruurlo (de schultus van Lochem) en Henrick van Lochteren, raadsvriend der stad Zutphen, beiden namens de buurschap van Almen, en Wilhelm Valck met Johan Vos, der regten doctor, wegens de buurschap van Harfsen. De heren worden in het stuk vóór en na "edelgeboren" en "die edele" genoemd. Dat is dus nogal "hoogheid", zoals ze in de Achterhoek wel zeggen.
De "Kerckenhofstede" wordt voor 1700 gulden verpand aan de provisoren van het Oude en Nieuwe Gasthuis binnen Zutphen. Het Gasthuis zal bij wijze van rente gedurende de periode van verpanding de inkomsten mogen trekken van het goed, doch de opbrengsten van de eikebomen en het akkermaalshout worden hiervan uitgesloten. De verpandende instantie heeft het recht om na het verstrijken van die periode van zes jaren het pand te lossen, maar moet dat wel een half jaar van tevoren gerechtelijk laten aanzeggen. Evenzo wordt een ander "kerkengoed", een stuk land dat hier "de Wijnsberch" genoemd wordt, voor 500 gulden verpand aan Hendrick van Lochteren persoonlijk. Deze treedt in deze acte dan ook heel kies niet namens de buurschap van Almen op. In beide gevallen worden de pandpenningen uitgeteld aan de "E(dele) Francois Hemonij". Die heeft dus zijn geld eindelijk gehad, en komt verder in dit verhaal niet meer voor. De eerder genoemde bewering dat Hemonij de kerkelijke goederen zes jaren in verwin bezeten heeft, moet op een verkeerde interpretatie van de onderhavige stukken berusten. Het vervolg van onze geschiedenis zal dat nog leren.
De geërfden van de "Gemeijnte" hadden weliswaar het recht om vanaf 1668 het pand vrij te kopen, doch ze hebben daarvan lange tijd geen gebruik kunnen maken: geldgebrek. In de marge van de hierboven genoemde acten vinden we een verklaring uit 1702 van de Provisoren van het Gasthuis dat de Kerckenhofstede is gelost, en een uit 1696, waarin de erfgenamen van Van Lochteren verklaren dat de Wijnsberch is vrijgekocht. Hiermee zijn beide acten uit 1662 ongedaan gemaakt.
Uit zulke verklaringen blijkt zelden hoe men aan het geld gekomen is. Dat worden we in dit geval gewaar uit stukken die zich in het archief van het Huis Keppel bevinden. Daarin zijn veel papie-

ren terecht gekomen uit de nalatenschap van de familie Van Linteloo tot de Ehze, omdat later in de achttiende eeuw een meisje Van Linteloo trouwde met een van de Van Pallandts van het Huis Keppel. De Van Linteloos waren lange tijd erfmarkerichters van de marke van het kerspel Almen. In het archief Huis Keppel vinden we naast een kopie van de hierboven genoemde stukken ook bescheiden aangaande de verkoop in 1702 van de landerijen van het kerkengoed dat hier "De Pekkelriet" wordt genoemd. Er staat daarin geschreven dat Peckelriet tot dusverre in pandschap is bezeten door het Gasthuijs tot Zutphen. Het stuk geeft het reglement en het verloop van de verkoping weer, en bevat de handtekeningen of handmerken van de kopers, hun borgen en de getuigen. De verkopers hebben klaarblijkelijk gebruik gemaakt van de clausule dat, als het Erve Peckelriet in zijn geheel naar hun oordeel niet voldoende opbracht, het hun vrij stond om het in negen afzonderlijke percelen te verkopen. Als kopers van die percelen vinden we de namen van Frans Ebbinck (2x), Derck Banninck, Evert Lusserman, Arent Aessinck, de weduwe Vos (2x), Tonnis Smeinck en vrouw Cornelia van Suchtelen. Als getuigen vinden we veel personen uit de streek genoemd, waaronder ook enkele malen de predikant, W.G. Schomaker. Zo'n openbare verkoping was een belangrijk sociaal gebeuren in de gemeenschap!
Soortgelijke bescheiden als over "Pekkelriet" vinden we ook omtrent de verkoping van "De Wijnsberch" in 1702. De "Wijnsberch" is uiteindelijk gekocht door Berent Henricks Muller, de molenaar in De Voorst bij Eefde.
Onvermijdelijk vindt de verkoop van deze landerijen zijn echo in het protocol van het scholtambt Zutphen. Daarin vinden we keurig alle transportacten, die bij de transacties horen. Die acten bevatten allerlei aanvullende genealogische informatie. Want wie is bijvoorbeeld de weduwe Vos? En waarom heeft Arent Aessinck een stuk grond uit "Peckelriet" gekocht? Wel, de acten geven antwoord. Eerstgenoemde is "Juffr. Geertruit Luenincks, wed.e van wijlen de heer Burgemr. Vos". Arent Aessinck blijkt zijn stuk land gekocht te hebben ten behoeve van de onmondige kinderen van Jan op Groote Aesinck bij Stijntien Roelofs. Die kinderen worden met name genoemd, en dat is een mooie aanvulling op het wezenprotocol. In dat protocol zijn de namen van de kinderen tot verdriet van de genealoog niet vermeld: pech voor wie, zoals een der auteurs (J.R.), Jan en Stijntje in een kwartierstaat (Van Til) hebben staan. Er blijkt niet alleen dat enkele in het doopregister aangetroffen kinderen al zijn overleden, maar ook dat er in genoemd register een dochtertje gemist is. Dat iemand van de naam Arent Aessinck op de veiling het desbetreffende stuk land definitief "gemijnt" heeft, is ook al weer nieuws. Het bewijst dat Stijntje met

haar tweede man, Arent Willemsen (een weduwnaar uit het aangrenzende Groot Duchteren waarmee ze in 1701 trouwde) op het Azink bleef wonen.
Om de zaak volledig te maken, en om een tipje van de sluier van naamgevingsgewoonten op te lichten moet hier nog vermeld worden dat Frans Ebbinck nader wordt aangeduid met de naam Frans Derksen op Ebbink, en dat Evert Lusserman op zijn zondags "Evert op het Luesscher" heet. Dat het door Tonnis Smeinck uit Warcken gekochte stuk land niet aan hem zelf wordt getransporteerd, doch aan zijn borgen, geeft ook weer te denken. Wie overigens de hoogdravende verhalen wil geloven over de onveranderlijkheid en daarmee de genealogische en andere bewijskracht van "handmerken", moeten we teleurstellen. Arent Aessinck "trekt" als koper bij wijze van merk een soort hark met drie tanden, die omlaag steken. Evenzo doet zijn borg, Henrick Stockhaer. Als Tonnis ("Thunnis") Smeinck bij zijn koop ook zo'n vork tekent, doch met de tanden omhoog, dan doet Arent dat als getuige ook maar!
Inmiddels zitten oplettende lezers met een vraag over het gat-in-de-tijd rond "De Wijnsberch". Dat goed werd immers al in 1696 gelost, doch pas in 1702 verkocht. Voor het antwoord op die vraag moeten we naar weer een ander archief. In het Deventer archief heeft men ook gegevens over de marke van Almen. Dat wordt veroorzaakt door het feit dat sommige van de leidinggevende geërfden van de marke van Almen in Deventer hoge functies uitoefenden. De stukken maken ons vooral wijzer over enkele "begeleidende verschijnselen" van de verkoop.
Blijkens de aanhef: "Anno 1702, den 19 Septembris sijn de goedheeren van Almen ende Herfsen, nae de voorgaende convocaties in de kerck van Almen vergadert geweest", betreft het hier een verslag van de vergadering van de marke. De "goedheeren" zijn de heren van de goederen: de landeigenaars. Uit de notulen blijkt dat van de kooppenningen van "Het Pekelriedt", zijnde 3955 gulden, de meer genoemde 1700 gulden voor het Gasthuis zijn betaald, en zekere andere schulden. Hierbij ook die voor reparaties aan kerk en kerkhof. Verder blijkt, dat men ook van zins is "Swijnsberch" te verkopen. Wie niet mocht geloven dat hiermee "De Wijnsberch" wordt bedoeld, moet de verduidelijking lezen in de marge. "NB. De Swijnsberch, tot de kercke gehorende, is verpandet aen de Diaconie van Almen voor 500 gld." Ziedaar de verklaring voor het gat in de tijd. Blijkbaar heeft men in 1696 bij het uitkopen van de Lochterens het gat gestopt met geld van de diaconie.
Er valt tussen de regels door nog wel meer te lezen. Men stelt namelijk in de vergadering van 19 september 1702 ook vast wie namens de marke een aantal zaken zullen regelen, voordat men

"over acht dagen", zonder opnieuw te convoceren. verder zal gaan met vergaderen. Dat "over acht dagen" is in Oost-Nederland nog steeds de gebruikelijke uitdrukking voor "over een week". De zaken die afgedaan moeten worden betreffen het nazien van de reparatierekeningen van de kerk, het regelen van de verkoping van "De Swijnsberch", en het in der minne schikken van een geschil over het akkermaalshout. De gesprekspartners in deze laatste zaak zijn "de erfgenamen Lochterens" en de provisoren van het Gasthuis. We hebben er niet veel fantasie voor nodig om te begrijpen dat de wederpartijen in de periode van verpanding ten eigen bate "hout hebben gehouwen" (en verkocht). En dat was, zoals we al zagen, uitdrukkelijk voorbehouden aan de eigenaars: de geërfden namens de kerk van Almen. Misschien is gedoe over dit soort zaken de reden geweest dat de verpanding aan de Lochterens in 1696 reeds teniet is gedaan. We kunnen dit veronderstellen omdat in de tekst oorspronkelijk slechts Lochteren's erfgenamen worden genoemd. Die worden door de opsteller kennelijk als de kwaaie pieren gezien. De provisoren van het Gasthuis zijn er later bij geprutst. (Een klerk is ook maar een mens.) In het verslag van 25 september lezen we dat men met de wederpartijen is overeengekomen dat dezen voor het akkermaalshout 40 (de erfgenamen Lochterens) respectievelijk 36 gulden (het Gasthuis) tot voordeel van de kerk zullen betalen. Inmiddels is er nog aan het licht gekomen dat juffrouw Margaretha ten Broecke wegens Pekkelriet en Wijnsberch nog geld te vorderen heeft. Zij treedt op namens de erfgenamen Ten Broecke, en heeft het geld te goed wegens de "ordinaris verpondinge", grondbelasting. Margaretha's vader, wijlen de heer Ten Broecke, zal wel ontvanger der verpondingen geweest zijn. Zulke ontvangers hadden vaak het recht van innen van zulke gelden gepacht, waarmee het innen zelf een particuliere zaak was geworden. In het onderhavige geval wordt beloofd dat de geërfden de achterstallige verpondingen ten kantore van de ontvangers zullen aanzuiveren, en dat ze "voor alle nae maeninge genoechsaeme borge (sullen) stellen". En zo zijn dan meer dan een halve eeuw na het gieten van de klokken de financiële gevolgen voor de kerk en de marke van Almen eindelijk geklaard. En zo is tevens verklaard hoe het komt dat de landerijen van Erve Pekkelriet versnipperd zijn geraakt.

Gebruikte archiefstukken:
Rijksarchief in Gelderland te Arnhem: Archief Huis Keppel, 0409-1294.
Oud Rechterlijk Archief Scholtambt Zutphen: 0216-233 d.d. 28.2.1662 en 0216-252 d.d. 22.9.1702.
Gemeente archief Deventer no. 1147 d.d. 19.9.1702.

WAAR EEN ROMMELMARKT AL NIET GOED VOOR IS

H.J. Jansen op de Haar

Een inwoner van Aalten vond op een rommelmarkt een oud boekje. In dat boekje zat een verslag van de burgemeester van Gorssel, mr. J.O. Thate, betreffende "nuttige vogels" in het broedseizoen 1943. Hij stuurde dit vijftig jaar oude stuk naar de heer Wim Verholt te Gorssel, die het op zijn beurt aan de voorzitter van "de Elf Marken" overhandigde.
Deze herinnerde zich de geschiedenis van de nestkastjes in de oorlogsjaren. In 1940 - 1941 was een wat oudere timmerman werkzaam bij de gemeente. Als hij tijd over had, gaf de gemeenteopzichter Wichers hem opdracht nestkastjes te maken. Hiermee werd voorkomen dat deze man naar Duitsland moest (bouwvakkers moesten bij werkloosheid zich aanmelden voor tewerkstelling in Duitsland). Het nestkastjesproject gaf bovendien aan een andere persoon, die door omstandigheden ook geen regelmatig werk had, goede bezigheden. Deze moest de gemaakte kastjes ophangen in de bossen van de gemeente, maar ook in de bossen van 't Joppe en Dorth. Bovendien moesten de kastjes op bewoning worden gecontroleerd en aan het einde van het broedseizoen moest er een rapportje worden opgemaakt over de bereikte resultaten. Ook moesten de kastjes worden schoongemaakt en eventueel worden hersteld.
Het mag wel eens gezegd worden, dat in onze gemeente zoveel mogelijk eigen werklozen aan werk werden geholpen. Zo werd bijvoorbeeld door de Sicherheitsdienst (S.D.) te Arnhem voorgeschreven dat elke dorsmachine in deze gemeente bewaakt diende te worden. Overdag was de machinist of de eigenaar van de dorskast aansprakelijk, maar buiten de werkuren moest de gemeente hiervoor zorg dragen. Er werd een mooi project van gemaakt, waarbij twaalf tot achttien personen onttrokken werden aan werkzaamheden in Duitsland. Verder werden velen ingeschakeld bij de luchtbescherming, brandweer en bosbrandweer.
Het arbeidsbureau te Deventer, waaronder onze gemeente in de oorlogsjaren ressorteerde, geloofde niet dat de gemeente Gorssel het vereiste percentage van haar arbeidskrachten voor uitzending naar Duitsland had geleverd. De burgemeester en de betrokken ambtenaren wisten echter op overtuigende wijze de directie van het G.A.B. zodanige cijfers voor te schotelen, dat uiteindelijk hieruit bleek dat zelfs meer dan het gevraagde percentage was geleverd. Het gevolg was zeer prettig voor onze gemeente: geen verdere vordering van arbeidskrachten van de verschillende gemeentelijke diensten.

Het verslag over het jaar 1943 gaat hierbij. We zijn van mening dat genoemd verslag door publikatie aan de vergetelheid wordt ontrukt.

NUTTIGE VOGELS

Broedseizoen 1943

Van gemeentewege is in 1941 een aanvang gemaakt met het ophangen van nestkastjes voor holenbroeders.
In totaal zijn thans ruim 300 nestkastjes aangebracht, welk aantal geleidelijk zal worden vermeerderd.
Als voorbeeld zijn genomen de standaardmodellen, ontworpen door den plantenziektekundigen dienst te Wageningen, terwijl wij ons voorloopig hebben beperkt tot kastjes voor meezen, roodstaartjes, spechten en vliegenvangers.
Het broedseizoen 1943 geeft het volgende resultaat te zien.

Totaal opgehangen		315	kastjes
Niet bewoond	92		
Vermist	11		
		103	
Bewoond		212	

Dit aantal is als volgt gespecificeerd:

112	koolmees
26	pimpelmees
4	zwartemees
1	zwartkopmees
2	niet geidentificeerde meezen
4	boomklever
5	zwartbonte vliegenvanger
8	roodstaart
12	ringmusch
36	spreeuw
2	bonte specht
212	bewoonde kastjes

Bijzonderheden:
De spechtenkasten werden uitsluitend door spreeuwen gebruikt. Enkele malen werd waargenomen, dat de spreeuwen de bonte specht verdreven. De beide legsels van de bonte specht werden aangetroffen in roodstaartkastjes. Overigens werd ook hier veel nadeel van de spreeuwen ondervonden, die herhaaldelijk roodstaartnesten hebben verstoord.

De vliegopening zal nu worden verkleind zoodat de spreeuwen tot de roodstaartkastjes geen toegang meer hebben.
Hoewel kan worden aangenomen, dat vooral de meezen tot een tweede en soms derde broedsel overgingen, is te dien aanzien geen speciale contrôle gehouden. Het volgend jaar zal ook hierop worden gelet.
Verheugend is het zich gestadig uitbreiden van de zwartbonte vliegenvanger. Van deze species is bekend, dat hij ook in particuliere kastjes in de gemeente heeft gebroed.
Overigens zijn zeer veel nestkastjes reeds in privétuinen aanwezig, zoodat het bewoningspercentage der van gemeentewege aangebrachte kastjes zeer gunstig mag worden genoemd.
Te zijner tijd zal een onderzoek worden ingesteld naar de gevolgen welke de uitbreiding van den nuttigen vogelstand op landbouw, boschbouw en fruitteelt in deze gemeente met zich meebrengt.
Voor belangstellenden zijn nadere inlichtingen ten gemeentehuis Gorssel verkrijgbaar.

September 1943.

De burgemeester van Gorssel,
(w.g.) J.O. Thate

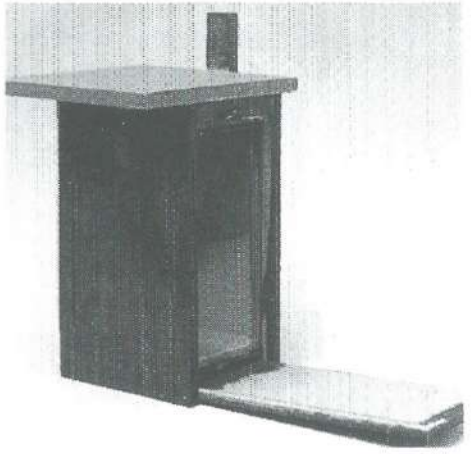

Observatie nestkasten

GREPEN UIT DE HISTORIE VAN DE EHZE TE ALMEN

J. Harenberg

Het nieuwe landhuis ingericht tot theeschenkerij

In 1905 werd de Ehze gekocht door Clara Elisabeth Janssen, gehuwd met Derk Jacob van den Honert . Een paar jaar later kocht zij het er tegenover liggende huis Hoogenkamp, dat zij liet afbreken. Op die plaats verrees in haar opdracht het P.W. Janssen-ziekenhuis, dat zij ter nagedachtenis aan haar vader had laten bouwen.
Zij vatte genegenheid op voor de eerste geneesheer-directeur, Pieter Leendert van der Harst; genegenheid die uitliep op liefde, zo sterk dat zij zich liet scheiden van haar man en met Van der Harst hertrouwde. Volgens overlevering schijnt die tegen haar gezegd te hebben, dat hij wel met haar wilde huwen, maar dat hij het vertikte om in "die ouwe keet" te gaan wonen. Daarmee werd het toenmalige kasteel bedoeld, dat in feite niets anders was dan de sterk verbouwde rechtervleugel van het door de Van Lintelo's gebouwde huis. Daarop werd dat oude huis in 1917 tot op de kelders afgebroken, waarop het tegenwoordige huis werd gebouwd, dat in 1919 gereed kwam.
Kennelijk beviel het nieuwe huis evenmin, want twee jaar later, in 1921, werd het landgoed publiekelijk in percelen verkocht, waarbij het geheel uiteen viel. Inzetter van het huisperceel met ruim 15 hectare grond was Klaas Vellinga Folkertszn. uit Lochem, gehuwd met Jetske van der Woude. Veertien dagen later volgde de toeslag. Inzetters waren vrijwel nooit geïnteresseerd in een object, maar zij bepaalden slechts een prijs, die redelijk scheen en het was dan ook de bedoeling dat bij de toeslag een hogere prijs werd geboden, waarna de inzetter een premie ontving. Helaas haalde het huis met omgeving bij de toeslag geen hoger bod, zodat het werd toegeslagen aan Vellinga, die er dus "aan bleef hangen", zoals de populaire uitdrukking is.
Om zijn bezit rendabel te maken, besloot hij in De Ehze een theeschenkerij annex restaurant te vestigen, welke inrichting aanvankelijk geëxploiteerd werd door Johannes Hermanus Dorré, restaurateur en kastelein van de "Groote- of Oranje Sociëteit" te Zutphen. Die wendde zich op 30 juli 1929 tot het gemeentebestuur van Gorssel met het verzoek, hem vergunning te verlenen "tot het doen schenken van alcohol-houdende dranken, andere dan sterke dranken, in bovengenoemd perceel en wel in den "hall", groot m^2 10 x 9, op de eerste etage groot m^2 10 x 9, op het terras groot m^2 25 x 5, en in den tuin voor het gebouw".

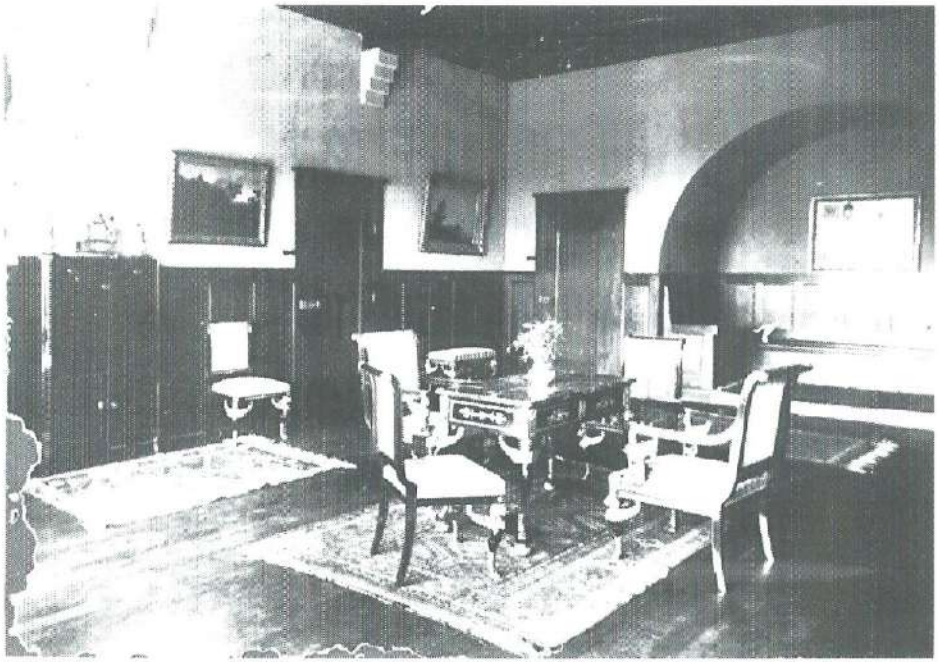

Twee van de door de firma Nijstad ingerichte vertrekken.

Aanvankelijk werd dit verzoek afgewezen, maar naderhand - nadat enige aanpassingen verricht waren - werd de vergunning toch verleend.
De Almense correspondent van de Zutphensche Courant schrijft een opgetogen bericht op 5 augustus, welk verhaal in de krant van de dag daarop wordt gepubliceerd: "De vorige week is op het kasteel "De Ehze" een theeschenkerij geopend. "De Ehze" is hiervoor uitgekozen als "patriciërswoning" en de heer Nijstad uit Lochem heeft voor een passende "antieke" aankleding gezorgd: ameublementen, schilderijen enz. Vooral op het gebied van schilderkunst is er heel wat moois te zien, o.a. werken van Ruysdael, Van der Velde en anderen. Er is op die wijze een bezienswaardig geheel ontstaan in deze mooie boschrijke omgeving met fraaie vergezichten van het terras of van de bovenkamer af".
Drie dagen later bevat de krant een advertentie, waarin het publiek opgewekt wordt om " 't fraaie interieur met kostbaar meubilair en schilderijen" te komen bezichtigen. Daar diende men echter wel het bedrag van f 0,75 voor entree neer te tellen; een entreebedrag dat voor die tijd niet gering te noemen is. Gelukkig voor de bezoekers waren de theeschenkerij en het restaurant "met vrije toegang"; daarvoor had men dan ook moeilijk entree kunnen heffen. Men serveerde diners vanaf f 3,50, die wel vooraf besteld dienden te worden ("telephoon Zutphen 5002 en 36").
Naar zeggen van oud-Almenaren leidde deze theeschenkerij een kwijnend bestaan en erg lang heeft Dorré het ook niet op De Ehze volgehouden, gezien het feit dat de eigenaar zelf het gaat proberen. Op 29 maart 1930 richt hij zich met het volgende schrijven tot de burgemeester van Gorssel: "De ondergeteekende verzoekt beleefd een verlof voor de verkoop van alcohol-houdende dranken, met uitzondering van sterke dranken, op Huize "De Ehze" te Almen, Wijk A no. 49 voor den tijd van 1 Mei tot einde October 1930". Ook zou ik gaarne een vergunning ontvangen voor de verkoop van sigaren en cigaretten". Kennelijk was het etablissement alleen 's zomers geopend.
B & W van Gorssel antwoorden vijf dagen later dat een dergelijke vergunning reeds is afgegeven voor de heer Dorré, maar dat aanvrager dient in te zenden een nauwkeurige opgave met vermelding van de oppervlakte, alsmede naam, voornamen en beroep van de personen ouder dan zestien jaar, die het pand bewonen.
Op 26 april daarop volgend richt Vellinga nogmaals een verzoekschrift aan het gemeentebestuur en tevens vraagt hij vergunning voor het plaatsen van een reclamebord met de tekst "Theeschenkerij Huize "De Ehze" en wel op de hoek van de weg bij de voormalige "Lebbingtol", dus op de hoek van de Scheggertdijk en de Ehzerallee.

BEZOEKT
KASTEEL „DE EHZE"
te ALMEN bij Zutphen
ter bezichtiging van
't fraaie intérieur met kostbaar meubilair en schilderijen
TOEGANG f 0.75.
THEESCHENKERIJ EN RESTAURANT
MET VRIJE TOEGANG.
DINERS van af f 3.50;
vooraf te bestellen,
Telephoon ZUTPHEN 5002 en 36
GEOPEND
van 10 u. v.m.—10 u. n.m.

Advertentie in de Zutphensche Courant van 9 augustus 1929

Het firmastempel

De vergunning wordt verleend op 21 mei 1930.
Op 13 april 1932 besloten B & W: "Aan de N.V. Bierbrouwerij "De Klok" te Enschede en J.H. Dorré te Zutphen kennis te geven, dat voormelde te hunnen name verleende verloven vervallen zijn", waaruit we kunnen concluderen dat kennelijk alleen Vellinga nog doorging met zijn theeschenkerij.
Dat is ook nog ruim twee jaar later het geval, want op 14 juni 1934 vraagt Vellinga verlof tot verkoop van zwakalcoholische drank in het klein in de hoekkamer links van de hall ter grootte van 35 m2. Het huis zou bewoond worden door ondergetekende (K. Vellinga), oud 62 jaar, zijn echtgenote Jetske van der Woude, oud 63 jaar en zijn dochter Trijntje Teatsche, oud 18 jaar, allen zonder beroep. De vergunning wordt verleend op 3 juli.
Maar op 16 februari van dat jaar 1934 was in de kranten een advertentie verschenen, waarin de publieke verkoop van De Ehze, groot 15.28.85 ha, in 16 percelen aangekondigd werd. Die veiling is niet doorgegaan, want er was geen belangstelling en dat zal de reden geweest zijn dat Vellinga is doorgegaan met de theeschenkerij. Op 21 oktober 1935 echter gooit hij de handdoek in de ring, want in een brief aan B & W deelt hij mede: "Hiermede verklaart ondergeteekende afstand te doen van het verlof A.....", en hierin zullen wij het einde van deze horecagelegenheid kunnen zien.
Waarom had een dergelijke onderneming geen succes? Wel, tijdgenoten weten zich te herinneren dat de zaak veel te elitair was opgezet en de gewone man er niet welkom was, afgezien van het feit dat alles voor hem veel te duur was. Gasten dienden wel per auto of rijtuig te komen. Door te weinig klandizie is de zaak verlopen.
De eigenaar heeft later het huis verhuurd, met uitzondering van een paar kamers die hij voor zichzelf had gereserveerd. De Stichting Hoenderlo, Kon. Zwavelzuurfabrieken v/h Ketjen & Co, de blindeninrichting "Bartimeus": dat zijn de huurders die velen van ons zich nog wel zullen kunnen herinneren. Het huis dient nu al weer vele jaren tot huisvesting van (demente) bejaarden.
Voor de goede orde zij vermeld, dat mevrouw T.T. van Ewijck van de Bilt-Vellinga haar bezit, groot 11 hectare, geschonken heeft aan de Stichting Het Geldersch Landschap, de huidige eigenares.

LANDBOUWBERICHTEN ALMEN-HARFSEN EN GORSSEL ANNO 1928

H. Schoenmaker

Het Geldersch Vereenigingsnieuws van donderdag 8 maart 1928, 14e jaargang No. 721, bericht in de rubriek "Uit de Vereenigingen":
"Almen-Harfsen. Coöp. Landb. Ver.
Betaling van alle artikelen, gehaald in de maand Februari op Maandag 12 Maart a.s. des n.m. van 5 - 8 uur bij H.L. Ovink te Almen en op Dinsdag 13 Maart des n.m. van 4 - 7 uur bij Nijenhuis te Harfsen. Met nadruk verzoeken wij toch zooveel mogelijk bij deze gelegenheden te betalen. Het wil ons voorkomen, dat hieraan niet alle aandacht geschonken wordt.
Bij de betaling te Harfsen zal de Penningmeester der Landbouwafdeeling aldaar, tevens zitting houden voor inning der contributie en uitreiking der almanakken, waarmee men eveneens rekening gelieve te houden. Te Harfsen een partij eierkolen wachtende waarvan nog bij directe bestelling uit wagon kan worden afgegeven. De prijs der eierkolen is verlaagd. Kunstmeststoffen voor voorjaarsaanwending, als slakkenmeel, super, Chili, kalksalpeter, zw. ammoniak, patentkali enz. aan beide magazijnen voldoende in voorraad. Gezien de hooge prijzen van kalizouten, zijn de stikstofmeststoffen o.i. billijk in prijs. De verwachte kalkstikstof is inmiddels aangekomen en ook reeds weer geruimd. Wij wachten spoedig wéér een wagon van dit artikel en verzoeken liefhebbers voor dit artikel, hiervan ten spoedigste opgaaf te doen. Naast de onkruidbestrijding geven wij hierin een goedkoope stikstofbemesting, hoewel de aanwending aan bepaalde voorwaarden gebonden is. Zij, die nog kopervitriool wenschen, gelieven zulks op te geven, zoo ook fijngemalen kainiet. Gezien de risico die de kwaliteit van dit product telken jare oplevert, zullen wij hiervan slechts een beperkte hoeveelheid aanvoeren, en verzuime men dus niet hiervan tijdig opgaaf te doen. De voederartikelenmarkt is weer belangrijk gestegen. Vooral lijnkoeken zijn belangrijk duurder, zoo óók rogge en haver. Opfokvoer en kuikenzaad in prima kwaliteiten in voorraad, alsook kuikenrijst. De prijzen voor deze artikelen zijn door ons zéér billijk gesteld en vestigen wij hierop in het bijzonder de aandacht. Hetzelfde geldt voor ons ochtendvoer. Het is ons bekend, dat er nog meerder soorten ochtendvoeders door onze leden worden verbruikt, buiten onze vereeniging betrokken. Zonder hier iets te zeggen ten nadeele van de kwaliteit hiervan, al zijn onze ervaringen niet bepaald gunstig, meenen wij er toch de aandacht op te

mogen vestigen, dat wij een voeder samengesteld uit prima grondstoffen zeker zo billijk kunnen leveren als ieder ander.
Opgaaf voor levering van varkens bij voorkeur uiterlijk Donderdag van iedere week. Zij, die nog in gebreke bleven tot heden te leveren, volgens overeenkomst, vestigen wij hierop de aandacht."

en:

"Gorssel. Coöp. Aankoopvereen.
De betaling der goederen in Febr. ontvangen, wordt ingewacht op Maandag 12 Maart. Met enkele dagen verwachten we nootjeskolen, eierkolen, P-koeken, S.K.-koeken en gemalen Chili aan 't spoorstation. Aan de tram te Gorssel super, kali en slak. Patentkali, ammoniak, kalkstikstof, kalksalpeter en kainiet bij Meijer en Noordkamp. De zaaihaver is reeds aan de molens verkrijgbaar: ook Gouden regen en zwarte President.
Verder de verschillende voerartikelen, w.o. biggenmeel (door den B.A.G. gecontroleerd), opfokvoer van de O.P.C. en ochtendvoer, inl. voorslag, grondnoten-, sesam- en vischmeel (merk CB), diermeel (Carnarina) enz."

Welke agrariër herkent in deze berichten van 66 jaren geleden zaken die anno 1994 nog spelen in zijn bedrijfsvoering?
De verantwoordelijke redacteuren van het Geldersch Vereenigingsnieuws d.d. 8 maart 1928 waren blijkens de kop van het blad: "voor de Geld.-Overijselsche Maatschappij van Landbouw Ir. J.B. Obbink, Landbouwhuis, Arnhem, Tel. 2812, voor den Coöp. Bond van Landb.-Aan- en Verkoopvereen. in Gelderland Mr. A. van der Deure, te Bennekom".

UIT DE NOTULEN VAN DE COOPERATIEVE AANKOOP VERENIGING GORSSEL VAN 1945 TOT 1960

N. van Wijk

Na vermelding in de notulen van de 32ste algemene ledenvergadering van de namen der door oorlogshandelingen omgekomen leden gaat men over tot voorlezing door de heer Kraaijenbrink van een samenvatting over de boekjaren 1943/44, 1944/45 en 1945/1946. Tevens wordt meegedeeld dat medewerker T. Klein Ovink is benoemd tot directeur van de C.A.V. te Geldermalsen. Men hoopt, dat na de moeilijke oorlogsjaren alles weer normaal zal verlopen.
We dienen ook nog te vermelden, dat de laatste nog intact zijnde C.A.V.-molen (die in Epse) begin april 1945 bij de gevechten om Deventer stuk werd geschoten. De molen blijft, zonder wieken, onder beheerder J. Noordkamp als C.A.V.-verkooppunt voor Epse als magazijn in gebruik.
Vermeld wordt ook, dat de omzetten van diverse produkten in vergelijking met de voorafgaande jaren verdubbeld zijn. Daar op de vereniging geen rentelasten meer drukken, zal men hierdoor de te leveren produkten goedkoper kunnen afleveren en hogere prijzen kunnen betalen voor de door de leden afgeleverde granen, eieren enzovoort. Aan bestuur en directeur wordt met algemene stemmen décharge verleend voor het de laatste jaren gevoerde beleid. Na de bestuursverkiezing ziet het bestuur er als volgt uit: B.J. van Zeijts, voorzitter, M. Klein Nulend, secretaris, W. Roeterdink, J.H. Nieuwenhuis en J.H. Ilbrink. Als commissarissen treden op: T. Smeenk, G.W. Voortman, J.A. Wiltink, H.J. Wiltink en J. Groot Koerkamp. Het inleggeld voor nieuwe leden blijft gehandhaafd op f 1,= (bleef steeds onveranderd). Door de directeur wordt gewezen op het groter wordend belang van de eierhandel. Dus verzoekt hij de leden de eieren zoveel mogelijk via de eigen vereniging te verhandelen. Bij de rondvraag komt het filiaal in de Eesterhoek ter sprake. Diverse leden verzoeken dit filiaal meer dagen per week open te stellen en wensen tevens, dat er meer artikelen te koop zouden zijn. Er wordt toegezegd dat een en ander in een volgende bestuursvergadering zal worden besproken. De directeur voelt persoonlijk meer voor algehele sluiting van het filiaal en voor het thuis bezorgen van de gewenste artikelen. "Dit is veel goedkoper en komt dus de vereniging ten goede."
De belangstelling voor de ledenvergadering van 29 juni 1948 (men heeft gewacht tot na de hooi-oogst) is zeer gering. Slechts 20 leden zijn aanwezig (nog geen 10% van de 222 ingeschreven leden). Geconstateerd wordt, dat de omzetten in het afgelopen jaar sterk

zijn gestegen. Vooral de omzet van eieren nam enorm toe, namelijk tien keer zoveel als in het afgelopen jaar. De Raad van Toezicht stelt voor de resultatenrekening over het afgelopen boekjaar goed te keuren. Aldus geschiedde. Het bestuur vraagt toestemming voor een kredietaanvraag van f 100.000, zodat het totale krediet verdubbeld wordt. Een en ander houdt verband met verhoogde aankoopprijzen van veel artikelen, de aanschaf van nieuwe landbouwmachines en de geplande verbouwing. Alle 20 leden gaan akkoord. J. Tuitert vraagt of er niet weer, evenals vroeger, verschil kan worden gemaakt tussen leden en niet-leden. Bedoeld wordt verschil in de te betalen prijzen bij aankoop van artikelen. Het bestuur zal zich hierover beraden.
In de 34ste ledenvergadering blijkt het verenigingsjaar juli 1947 - juni 1948 wat omzetten betreft een topjaar te zijn geweest, vergelijkbaar met het jaar 1938 - 1939. Voor uitbreiding is grond aangekocht: van J. Roelofs à f 1,50 en van L. Rensink à f 2,50 per m^2.
Een der leden, namelijk Preuter van de Paalman, merkt op dat de C.A.V. in Colmschate ½% van de winst uitkeert aan de leden. Hij en ook andere leden voelen wel voor een dergelijke winstdeling. De directeur zegt, dat het voor de vereniging een hele zorg is om niet teveel winst te maken, anders gaat de fiscus er maar mee strijken!
Ondanks het feit, dat de opslagruimte is vergroot, blijkt er toch nog te weinig ruimte te zijn voor de opslag van het door de leden aangevoerde graan. De winst van het boekjaar wordt bij de reserve gevoegd. Deze reserve bedraagt nu (1949) f 43.971,63. De voorzitter dankt het aftredende bestuurslid, J. Nieuwenhuis (één van de oprichters) voor zijn jarenlange inzet en wenst hem verder een welverdiende levensavond toe. Op verzoek van A.E.J. Wiltink wordt besloten een verslag van deze vergadering aan de ruim 200 niet aanwezige leden te doen toekomen. Tevens besluit men, wegens de wederom noodzakelijke uitbreiding van de opslagruimte, het krediet met de Boerenleenbank met f 100.000,= te verhogen tot f 300.000,=.
Ook in de daaropvolgende jaren blijkt de omzet steeds groter te worden, zodat uitbreiding van de bedrijfsgebouwen aan de Molenweg noodzakelijk is.
In 1951 overweegt men op financieel gebied een scheiding tussen de huur en verkoop van landbouwwerktuigen en de verkoop van veevoederprodukten en meststoffen. De winst van het afgelopen jaar zal worden toegevoegd aan de reserve, dus niet, zoals door sommigen werd verwacht, procentsgewijs verdeeld onder de leden. Omdat er rekening zal moeten worden gehouden met internationale spanningen en daardoor onzekerheden, wat de wereldhandel betreft, zal men op voorstel van de directeur overgaan tot aankoop

en opslag van diverse goederen. De financiële situatie van de C.A.V. biedt hiervoor goede mogelijkheden. De heer Kraaijenbrink dringt in dit verband aan op een nog grotere opslagruimte en het bouwen van een silo. Hiervoor zal een krediet van f 200.000,= nodig zijn. Dit is verantwoord, gezien de financiële armslag, die de vereniging biedt.
Echter, een aantal leden maakt bezwaar. Zij wensen van "hun" C.A.V. geen speculatieve zaak te maken. Het advies van het C.B. (Centraal Bureau) geeft de doorslag en na stemming blijkt dat het voorstel is aangenomen. Enkele leden vragen zich af of de bezorging per vrachtauto van kleine hoeveelheden produkten niet te duur is. De directeur ontkent dit. Het blijkt dat het bestuur van de C.A.V. in de jaren vijftig het op de toekomst gerichte beleid van de heer Kraaijenbrink volledig steunt en de vereniging komt dan ook in deze jaren tot grote bloei. Dit is ook te zien aan het zich steeds uitbreidende gebouwencomplex.
Het aantal leden blijft in deze jaren constant en schommelt tussen de 240 en 250. Merkwaardig is wel, dat de belangstelling voor het bijwonen van de jaarvergaderingen nog steeds gering is. Op de vergadering van 23 juni 1954 melden zich slechts 12 leden.
Vanaf 1952 wordt toch van de jaarlijks gemaakte winst 1% bijgeschreven op de ledenrekening, terwijl de rest, zoals gebruikelijk, bij de reserve wordt gevoegd.
Geleidelijk schaft de C.A.V. zich ook allerlei duurdere landbouwwerktuigen aan. Hieronder valt ook een beregeningsinstallatie.
Vanzelfsprekend groeit ook het aantal personeelsleden. In 1952 zijn het er achttien, met vier kantoorbedienden.
A.E.J. Wiltink stelt op de vergadering van 1955 voor een deskundige te benoemen om de leden te adviseren bij de juiste samenstelling van het veevoeder. Het voorstel wordt aangenomen.
Als voorzitter B.J. van Zeijts aan de beurt van aftreden is, geeft hij te kennen, dat hij zich gezien zijn hoge leeftijd liever niet meer herkiesbaar stelt. De leden zijn het hier niet mee eens en dus blijft de heer Van Zeijts als voorzitter aan.
Het boekjaar 1956 - 1957 was, wat de vereniging betreft, bevredigend, doch was voor de leden niet zo best. De prijzen van melk, varkens en eieren kelderden en de oogst der diverse gewassen was ook niet erg gunstig. Het hooi werd prima gewonnen, de vroeg gemaaide rogge ging ook nog, doch met de latere gewassen, zo staat vermeld, was het "gesukkel".
Opgemerkt dient nog te worden, dat veel jaarvergaderingen worden gevolgd door lezingen, gegeven door diverse deskundigen op landbouw- en veeteeltgebied. Des te opmerkelijker lijkt mij daarom de geringe belangstelling der leden.

In de 44ste ledenvergadering van 25 mei 1959 wordt vermeld, dat in de gemeente Gorssel een bedrijfsverzorger is aangesteld. Afgesproken is, dat bij "geen werk" deze verzorger zal worden tewerkgesteld bij de C.A.V. of bij de zuivelfabriek.
In de ledenvergadering van 24 juni 1960 treedt BJ. van Zeijts toch af als voorzitter. Na drie stemmingen wordt G.J. Peters als nieuwe voorzitter aangewezen. In deze vergadering wijst de tweede voorzitter, W. Roeterdink, op de grote verdiensten die Van Zeijts voor de C.A.V. heeft gehad en hij stelt voor, hem te benoemen tot erevoorzitter. Dit heeft aller instemming.
De 46ste algemene ledenvergadering is de laatste genotuleerde in het notulenboek en is gehouden op 17 mei 1961. Voorzitter is dan W. Roeterdink. Met algemene stemmen wordt in deze vergadering besloten: "Ingevolge het bepaalde in artikel 21 van de statuten wordt bepaald, dat het bestuur, de raad van commissarissen gehoord, zelfstandig kan beslissen over het opnemen van gelden, waaronder het aangaan van geldleningen en kredietovereenkomsten mede is te verstaan, mits het totaalbedrag van de opgenomen gelden een bedrag van f 800.000,= niet te boven gaat. Bij overschrijding is goedkeuring van de algemene vergadering vereist."
Vanaf 1940 zijn alle vergaderingen genotuleerd door de secretaris M. Klein Nulend.
Vermeldenswaard is tenslotte: alle genotuleerde vergaderingen vonden plaats in "Hotel de Roskam".

De situatie in 1980

EEN DANKWOORD VOOR DE HEER VAN WIJK

J.H. Goorman

Een woord van dank, mijnheer Van Wijk
voor 't vele werk dat u steeds deed.
U zorgde voor 't archief en leden,
't is goed dat ieder dat eens weet.
U heeft gemeend dat u nu toch,
na zoveel lange jaren
het werk dat u met liefde deed
een keer moest overdragen.

Mijnheer Van Wijk, nogmaals bedankt
voor alles wat u schreef en deed.
Mevrouw Van Wijk, ook u bedankt,
'k wil niet dat ik u hierbij vergeet.
U was het die de telefoon aannam,
een praatje maakte als men binnenkwam.
Zo samen hebt u veel gedaan.
De vereniging kon ervan op aan.

Als onderwijzer in 't verleden
kende u het platteland.
Men kwam bij u heel vaak om raad,
zoals het nu ook soms nog gaat.
U leerde zo 't verleden kennen,
al pratend voor uw klas,
niet wetend dat in later jaren
dat heel goed kwam van pas.

Al fietsen door het mooie land
en vragend hoe het vroeger was,
verruimde u uw kennis steeds.
U schreef op hoe het was geweest.
De voorzitter stond u steeds bij,
als u weer wat ontdekte.
Hij was goed thuis in oude boeken
om het even op te zoeken.

Mijnheer Van Wijk, kom nog eens kijken.
U blijft nog in het bestuur.
Men zal u zeker nog eens vragen
om uw steentje bij te dragen.
Dat u het kalmer aan gaat doen,
wij gunnen het u van harte.
Wij wensen u nog vele jaren
Te zamen met uw Epsenaren.

Noot redactie:
De heer N. van Wijk was vanaf de oprichting van Oudheidkundige Vereniging de Elf Marken tot het midden van van het vorige jaar secretaris van de vereniging.

DE ZOMER VAN 1956, NIETS NIEUWS ONDER DE ZON

H. Schoenmaker

De zomer van 1993 was een zomer met weinig zon en veel regen. Meestal somber en donker weer. Het klimaat verandert, zegt men dan. Vroeger waren de zomers zonniger.
De zomer van 1956 was in elk geval ook geen droge zomer, getuige een bericht in de Gelders-Overijselse Courant nr. 96, vrijdag 17 augustus 1956.
Onder de kop :"Zoals de regen thuis tikt, tikt hij nergens" schrijft de weerkundig medewerker het volgende:
"Wat wordt het vervelend dag in dag uit in de weerberichten te moeten lezen en voor de radio te moeten horen dat er nieuwe depressies onderweg zijn. Vervelend is het ook voor ons nu al vele weken met hetzelfde liedje te moeten komen aandragen onder het motto "Zoals de regen thuis tikt, tikt hij nergens". Het is voor de landbouwers en voor vele vakantiegangers om er wanhopig onder te worden.
Wij hebben deze gehele zomer nog niet de vreugde mogen smaken boven een onzer overzichten te kunnen schrijven "Stralend zomerweer duurt voort", een aanhef waarop verleden jaar zomer ieder ogenblik een nieuwe variatie bedacht moest worden, dit als gevolg van het wekenlange zonnige en mooie weer dat de zomer ons toen bracht.
Ook in deze augustusmaand zijn er al weer tal van streken waar de normale hoeveelheid regen van de hele augustusmaand (deze bedraagt 75-80 mm) reeds is bereikt of al overschreden. Steeds maar weer trekt een nieuwe depressie de Oceaan over en het laat de hogedrukgebieden, die geen vin verroeren, blijkbaar koud, want zij doen nog steeds niet de minste moeite hier nu eens een stokje voor te steken. En zolang blijft het met het zomerweer huilen.
Wij beginnen al illusies over een mooie nazomer te maken... maar let wel, ook die is niet zeker."
In dezelfde krant wordt over de acht kastelentocht in Vorden bericht:
"Aan de wekelijkse acht kastelentocht onder leiding van burgemeester Van Arkel, namen deze week ruim 80 personen deel. Wel een teken dat ondanks het minder gunstige weer toch nog veel pensiongasten op pad zijn."
Dat het zomerweer niet overal even slecht was, moge blijken uit een ander berichtje in deze krant over de jaarlijkse zomerkermis in Ruurlo op de derde woensdag in augustus. Het "gunstige weer" wordt genoemd als een van de oorzaken waardoor deze kermis een

"ongekend grote belangstelling ten deel viel, zowel van het publiek als van de kermisexploitanten.".
De weergoden houden kennelijk van een goede kermis!

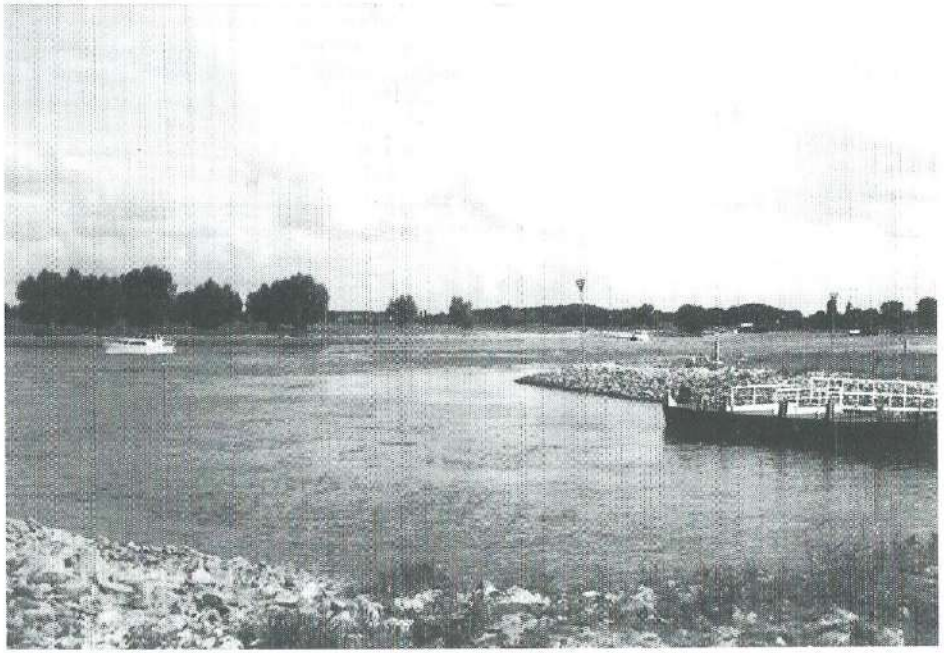

Zomerse impressie van de IJssel bij de aanlegplaats aan de Houtwal

Leden: R. Boschloo, Hogenkampsweg 3, 7218 BT Almen (tel. 05751-1261)
J.H. Goorman, Joppelaan 81, 7215 AD Joppe (tel. 05759-4308)
A. Hoekstra, Pikeursbaan 5, 7213 BS Gorssel (tel. 05759-2942)
H.A. Klein Ovink, Wittendijk 6, 7216 PL Kring van Dorth (tel. 05731-1317)
J. Nijenhuis, Wunderinklaan 3, 7211 AG Eefde (tel. 05750-15761)
J. Pasman, Heideweg 14, 7217 TE Harfsen (tel. 05733-1248)
A.M. de Ruiter, Joppelaan 14, 7213 NC Gorssel (tel. 05759-2139)
H.Schoenmaker, Blauwedijk 8, 7218 BK Almen (tel. 05751-1235)
N. van Wijk, Hassinklaan 29, 7214 AB Epse, (tel. 05759-1394)
J. Eefting, archivaris gemeentehuis Gorssel

Redactiecommissie:
Voorzitter: A. Hoekstra, Pikeursbaan 5, 7213 BS Gorssel (tel. 05759-2942)
Leden: N. Kuik, Het Wilgert 8, 7214 AV Epse (tel. 05759-3170)
H. Meedendorp, Elfuursweg 22, 7213 EN Gorssel (tel. 05759-2074)

De vereniging kent leden en begunstigers.
De statuten en het register van leden en begunstigers liggen ter inzage bij de secretaris.
Het lidmaatschap bedraagt f. 25,- per jaar per gezin. Aanmelding voor het lidmaatschap kan geschieden bij de secretaris. Een lid kan zijn lidmaatschap eventueel opzeggen aan het einde van het verenigingsjaar met een opzegtermijn van 4 weken. Het verenigingsjaar loopt van 1 januari - 31 december.
Ter betaling van de contributie wordt een acceptgirokaart toegezonden.
Giften van begunstigers kunnen gestort worden op de rekening van de vereniging nr. 3014.05.611 bij de Rabobank "Laren-Almen-Gorssel" B.A. of op de postbankrekening van deze bank nr. 90.23.42.
Ons Markenboek wordt kosteloos aan leden en begunstigers toegezonden.
Losse nummers zijn verkrijgbaar bij de secretaris a f. 10,- per nummer.
Publikatie of overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de voorzitter van de redactiecommissie.
Gelieve kopij voor Ons Markenboek te zenden aan een der leden van de redactiecommissie.
Getracht wordt Ons Markenboek 4 keer per jaar te doen verschijnen.